

[Komentář k Nietzschevě pojmu Modernität]

Ladislav Hejdánek

◆ diktát, česky, vznik: 24. 8. 1975

◆ dictate, Czech, origin: 24. 8. 1975

[Komentář k Nietzscheově Modernitě]

24. 8. 1975

[strojový, neredigovaný přepis – model Gemini Pro 3 preview]

Neděle čtyřicátého osmý, večer v půl deváté. Komentář k Nietzscheově Modernitě. Je to v jedenáctém svazku, strana 71, paragraf 139, teda označený jako 139. Je to z *Nachlassu*.

Tam čteme: *Das Verstehen ist kein Zeichen höchster Kraft, sondern einer tüchtigen Ermüdung*. Je příznačné zase, jak Nietzsche převádí otázku správnosti, pravdivosti na cosi fyziologického, to jest na sílu nebo únavu.

Přitom ovšem něco je na tom pravdy. Porozumění může znamenat také a velmi často znamená jakési přizpůsobení vlastního myšlení jinému myšlení nebo nějaké cizí myšlence. Jakási adaptace, jakási tedy deformace vlastního myšlení, aby se přimklo spíš k tomu, čemu rozumí, co chápe. V jistém smyslu můžeme přece jenom hovořit o jakési únavě ve smyslu podlehnutí. Vrchu tady nabývá to, čemu rozumíme, co chápeme. To se stává tím vládnoucím, tím rozhodujícím, co vládne našemu vědomí, co rozhoduje v našem myšlení. Nejde o to, abychom my zůstali sebou samými, nýbrž abychom pronikli k tomu druhému, abychom se přimkli, abychom se jaksi celou svou bytostí připodobnili, podrobili tomu, čemu rozumíme a co chápeme.

A přece v jistém smyslu právě toto připodobnění a tato otevřenost a ochota k podrobení, k tomu, abychom si nechali něco rozhodnout, abychom to nerozhodovali sami, abychom přijali něco jako rozhodnutí, abychom se nechali ovládnout, není něčím, co znamená vyčerpání, únavu, rezignaci či selhání. Naopak, to právě porozumění, to právě podlehnutí tomu, čemu rozumíme a co chápeme, to právě podrobení něčemu vládnoucímu je právě výrazem nejvyšší síly, máme-li hovořit způsobem nietzschovským. Neboť jen nejvyšší vypětí, největší úsilí nás může přivést k tomu, abychom porozuměli pravdě, pochopili pravdu, abychom pravdě poskytli volný průchod do svého vlastního života a myšlení a do světa, do skutečnosti.

Odevzdat se pravdě, to není známka slabosti a únavy, nýbrž nejvyššího vypětí a největší síly ducha.

Konec. Jedna, dva, tři.

Přepsáno R 33. Paragraf 248, strana 30 až 32 začátek.

Vycházíme-li z primordiálního událostního dění, pak každá primordiální událost je absolutnem, neboť na nic nereaguje a nic na ni nereaguje. A takzvaná skutečnost je jen jakýmsi scestím, jakousi chorobou tohoto primordiálního dění. Ovšem chorobou, na níž je založen svět.

To, čemu říkáme já, se velmi složitě distancuje od vnějších skutečností, nabírá hloubky, zakopává se takřka do největších hloubek a získává si tak jakousi svébytnost, samostatnost. Sice jen po některých stránkách, neboť je vázáno na vnější události, vnější poměry, na tělo a tak dále, ale přece jen jistou základní distanci si tím zajišťuje. A teď vzniká otázka: nemohli bychom najít nějaký podstatnější vztah mezi oním absolutnem, jímž jsou jednotlivé primordiální události, a tím takřka absolutnem, jímž jsou primární, primordiální subjekty? A mezi oním já, oním svébytím, *Selbstsein*, inteligentní oduševnělé lidské bytostí. Hercíkova kvantově biologická představa je neudržitelná, naivní, příliš krátkodechá, je zkratová. Ale přece jenom míří k vážnému problému. Mám za to, že někde v těchto místech lze najít cosi filosoficky eminentně významného. Ale bude potřeba k tomu jít asi nějakými zvláštními cestami, abychom pronikli až k jádru věci.

Druhého devátý doma ráno. Tato kniha bude určena nestejným lidem. A protože s filosofií je potřeba začít u každého člověka tam, kde vskutku jest, je na čtenářích, aby se připojili na vhodném místě. Bude s tím počítáno a bude se předpokládat, že půjdou s námi na vhodném místě. To, co bude předcházet a co jim není potřebné, nechť jim slouží jenom jako určitá kontrola, taková příležitost, při které si ověří skutečně to místo, na kterém se mají připojit. Otázkou však zůstává, kde budeme začínat. Samozřejmě tato kniha nebude určena těm, kdo ji vůbec nevezmou do ruky, kdo když ji uvidí, tak ji bez nejmenšího zájmu nechají být a kteří nikdy neměli, nemají a asi nebudou mít chuť se něčím podobným zabývat. Tedy tímto začátkem začínat by byl nonsens. Tuto etapu je třeba přeskočit a začít tam, kde už nějaký minimální zájem jest. A postup bude muset být takový, že zatímco předvedeme určité předběžné první seznámení těch, kdo o filosofii takřka nic nevědí, jenom o ní slyšeli, ale nevědí, zda správně a nevědí vlastně, co si o tom mohou představovat a mají k ní jenom spíše takový celkově emotivní vztah, tak po tomto prvním seznámení bude třeba upozornit na to, že už v tom seznámení byla přítomna filosofie, že se nemluvilo jenom o filosofii, nýbrž že už tam filosofie byla. Proto tam musí být, ale bude tam na zapřenou. Čili ten začátek bude muset imitovat životní skutečnost nebo životní zkušenost s filosofií, totiž tu skutečnost, že člověk se s filosofií setkává a neví, že to je filosofie, že filosofie mu začíná ovlivňovat jeho myšlení, aniž by věděl, že tomu tak je, a že tehdy, kdy se vědomě setkává s filosofií, rozpoznává, že vlastně už dlouhou dobu se s ní znal, aniž věděl, co to je a kdo to je. Samozřejmě už tohle představuje určitý typ výběru. Jsou lidé, kteří se s filosofií nestýkají a nechtějí stýkat, ještě dříve, než si vůbec mohou něco uvědomit. To jsou lidé antifilosofičtí. Takoví také jsou a je třeba s tím počítat a respektovat to. Že to je jisté ochuzení, o tom není sporu, ale právě tak jako jsou lidé bez hudebního sluchu nebo lidé třeba bez talentu pro jazyky nebo naopak bez talentu pro matematiku, tak jsou také lidé bez schopností filosofických nebo bez schopností vůbec se s filosofií setkat, něco z ní porozumět, interesovat se a tak podobně.